

La revista de poesia *Reduccions*, vinculada a la Universitat de Vic, fundada el 1977 per Miquel Martí i Pol, Antoni Pous, Jordi Sarrate, Segimon Serrallonga, Lluís Solà i Ricard Torrents, en arribar al número 100, ha publicat la següent Declaració sobre la llengua.

DECLARACIÓ SOBRE LA LLENGUA

LA LLENGUA, EL PODER I LA JUSTÍCIA

Cada llengua és una part indispensable de la llengua de la humanitat.

Una llengua, qualsevol llengua, no solament conté vocals i consonants, síl·labes i paraules, no solament és un repertori específic de sons, de ritmes i de melodies, no solament és una percepció, una forma i una lògica. Una llengua, qualsevol llengua, conté, manté i transporta la substància humana que cadascuna de les persones que formen una comunitat lingüística, un poble, hi ha dipositat.

No hi ha llengües individuals. Només hi ha llengües dels pobles, de les col·lectivitats. La llengua és una substància principal, essencial, en la vida de cada poble.

No hi ha raons per imposar una llengua damunt la pròpia d'un país o territori. Una imposició d'aquesta mena comporta la destrucció conscient del passat, del present i del futur d'un poble i l'eliminació del patrimoni intel·lectual i espiritual de les persones que el conformen. Un acte així és un acte de menyspreu de la realitat humana.

Només les persones del país tenen el dret de legislar sobre la llengua d'aquest país.

Cap poder exterior no té legitimitat per emetre lleis sobre la llengua d'un país. En tot cas, les seves lleis no són sinó imposicions, abusos, extorsions.

No hi ha raons que justifiquin de marginalitzar una llengua al seu territori ni d'extirpar-la'n. Només hi ha l'abús, la injustícia, el menyspreu i el dany contra la humanitat.

Els drets justos que no són reconeguts —i una llengua és un dret que pertany a totes les persones d'un poble—, encara que siguin coaccionats, no desapareixen. Actuen efectivament contra el poder que els suprimeix i sempre el fan més coercitiu i menys humà. En violar aquests drets, el violador es viola. En violar el tu, l'altre, els altres, l'altra llengua, l'altre poble, el violador es viola.

Les lleis injustes sempre causen sofriment i, si són aplicades a la llengua d'un poble, causen sofriment i disminució del poder de ser de les persones d'aquest poble.

La llengua pròpia d'un país té el dret intrínsec de poder desenvolupar-se en plenitud, sense restriccions de cap mena, amb el mateix respecte i amb les mateixes atribucions de què gaudeixen les llengües que no pateixen cap restricció o coacció.

Un poder que durant segles s'ha proposat d'exterminar una llengua i que imposa sistemàticament el bilingüisme per continuar marginalitzant-la és un poder il·legal, il·legítim, fraudulent.

Imposar el bilingüisme, sota l'aparença de justícia i d'igualtat, després de segles de marginalització i de persecució d'una llengua al seu territori propi és el mètode de marginalitzar definitivament aquesta llengua.

Fins ara la llengua catalana ha estat confinada a una cooficialitat restringida. Hem passat de l'etapa de prohibició absoluta a l'etapa de tolerància de la llengua. En cap cas i de cap manera no hi ha hagut la voluntat estatal de restituir la llengua pròpia a tots els àmbits, sense restriccions, sense obstacles. I així, la llengua pròpia del nostre país, a la pràctica, continua essent bandejada dels àmbits que li pertanyen per dret i per deure.

Un pensament i una acció que es proposen trencar els lligams humans, culturals i lingüístics entre els diversos territoris d'una llengua són un pensament i una acció abjectes, criminals. El que es proposen és un genocidi cultural.

L'Estat que margina i menysté una o més llengües no solament malmet aquestes llengües sinó que corromp i deshumanitza també la llengua que vol imposar.

És un signe decisiu de la justícia i de la llibertat de què gaudeix un poble la situació d'acompliment ple de la llengua pròpia, de la seva cultura i de la seva personalitat en el món segons la pròpia voluntat.

LA LLENGUA I LA POESIA

El llenguatge i la poesia són consubstancials amb la humanitat. I tant l'un com l'altra es materialitzen i es manifesten per mitjà de llengües concretes.

Les llengües no són pas abstraccions ni tampoc mers repertoris de mots i de regles morfològiques i sintàctiques.

Les llengües són construccions culturals col·lectives, forjades en el transcurs de la història per uns grups humans determinats, es diguin pobles o nacions, que s'han hagut d'enfrontar a unes condicions particulars de l'existència humana.

Les llengües són mitjans de comunicació, però també de creació, d'acumulació i de transmissió cultural. I és a causa del profund valor pràctic que els atorguen aquestes funcions, que les llengües adquireixen un eminent valor simbòlic per als pobles que les hereten, se'n serveixen, les transformen i les projecten cap al futur.

La poesia, si més no fins ara, no ha estat feta per a ser traduïda. És bo que traduïm poesia, però la poesia és composta en una llengua determinada i per a una llengua determinada, que és tant com dir per a un conjunt d'instruments musicals únic, imprescindible, precís, altament complex, una de les músiques verbals del món. La poesia és feta en una llengua per a la comunitat i per a les persones d'aquesta comunitat que tenen aquesta llengua com a llengua, com la seva substància verbal, musical, intel·lectual, comunicativa. És en el medi de la substància lingüística col·lectiva que la poesia vol desplegar totes les potencialitats de la paraula.

Una llengua és un fet col·lectiu. L'individu la rep en comunitat i l'usa en comunitat. La llengua d'un poble, heretada per l'individu, és un patrimoni ambivalent: l'equipa per a la vida social, però alhora li imposa unes certes convencions en l'expressió verbal.

La paraula de cada individu esdevé possible, però alhora limitada, per la llengua col·lectiva o, més ben dit, per les fórmules i les convencions en què tendeix a cristal·litzar la llengua tal com és usada en els diversos àmbits de l'activitat social.

La poesia, entesa en el sentit més ampli, sovint és causa i efecte de la lluita de la paraula individual contra les convencions que s'han anat incrustant damunt el pinyol viu de la llengua col·lectiva.

La llengua ha nascut de la paraula, fa possible la paraula i s'alimenta de la paraula. La paraula de la poesia és un aliat incòmode però necessari de la llengua. Amb severa lleialtat l'estreba o la contrau, l'eleva al cim de l'exuberància o l'empeny just al cingle del silenci. La fa senyora dels amplis espais que encerclen els seus límits incerts.

La paraula de la poesia fins i tot pot aconseguir que una col·lectivitat esdevingui conscient dels enormes potencials de futur que enclou i anuncia la tradició històrica encarnada i expressada en la llengua pròpia.

No és pas gens casual que la renaixença del valor simbòlic de la llengua, revifat per l'esclat d'algunes obres poètiques genials, hagi precedit la renaixença política dels pobles.

Llengua i poesia no es poden deslligar. En la salut i en la malaltia van plegades, cosa que no vol pas dir que necessàriament hagin d'experimentar els mateixos estats de salut o de malaltia en els mateixos moments.

La universalitat del llenguatge, la diversitat de les llengües i la singularitat de les obres poètiques són una prova de la unitat fonamental de la condició humana, de la seva capacitat de donar respostes culturals adequades a entorns diferents. I també, una prova de la personalitat irreductible de cadascun dels individus que compartim aquesta condició.

Les llengües no són prescindibles ni intercanviables. Les llengües tenen branques i tenen arrels. Necessiten aire i necessiten terra. Una llengua no pot viure ni evolucionar en llibertat si no posseeix un espai segur, uns àmbits territorials, socials, culturals, digitals, mediàtics, escolars, científics, socioeconòmics, lúdics, en què la seva presència i el seu ús siguin habituals i preferents, no pas exclusius, però sí nítidament hegemònics.

És en aquest espai segur, en aquests àmbits de comunicació funcional, on una llengua té la possibilitat d'esdevenir paraula plural, paraula lliure, creació col·lectiva. Aquest ús social de la llengua genera el terreny on creix l'ús literari i l'ús poètic de la llengua.

Una llengua no pot ser descalçada. El seu ús públic no pot ser retallat, la seva transmissió social no pot ser dificultada. Una llengua necessita i mereix el ple reconeixement legal que en garanteixi el dret a la continuïtat en els seus dominis seculars, el dret al futur, el dret a persistir en veu viva en el lloc i en el temps.

Una llengua no pot ser escapçada. El seu patrimoni literari no pot ser ocultat al món ni escatimat a les persones nouvingudes que s'incorporen per naixença o per immigració a la comunitat lingüística.

La creació poètica no pot ser desconnectada de la veu i de l'orella del poble que la nodreix. Les institucions responsables de la política educativa, la política cultural i la política universitària no l'han d'ignorar ni marginar. L'extensió de l'ús social de la llengua cal que vagi acompanyada de la difusió, el coneixement i l'estudi del seu patrimoni literari.

La reivindicació d'una llengua per part d'una col·lectivitat perd força, fins i tot sentit, si no recolza en la pràctica de la llengua, en l'ús més ampli i divers de la llengua, sense restriccions ni concessions.

La poesia es forja a l'arrel de la llengua.

La poesia és la flor delicada i aïrada de la paraula.

REDUCCIONS, revista de poesia
Primavera de 2012